

Uniwersytet Gdański
Wydział Filologiczny
Instytut Anglistyki i Amerykanistyki
mgr Katarzyna Kaszorek

Streszczenie rozprawy doktorskiej

„Niech ten skarb dostanie się w dobre ręce...”: Kształtowanie pamięci o Holokauście na przykładzie historii przekładu Archiwum Ringelbluma

Niniejsza rozprawa doktorska ma na celu analizę historii przekładu dokumentów z Archiwum Ringelbluma, a także ustalenie, czy i w jaki sposób proces tłumaczenia miał wpływ na kształtowanie pamięci o Holokauście, tak na poziomie narodowym, jak i międzynarodowym. Ramy czasowe przyjęte w pracy zostały ograniczone do trzech wydarzeń: 1) ustanowienie Archiwum Ringelbluma w getcie warszawskim przez Emanuela Ringelbluma, 2) odkrycie pierwszej i drugiej części archiwum odpowiednio w 1946 i 1950 roku oraz ich częściowe udostępnienie szerokiej publiczności, 3) funkcjonowanie archiwum we współczesnym świecie. Praca została także uzupełniona o kwestionariusze dla tłumaczy uczestniczących w projekcie/procesie tłumaczenia Archiwum Ringelbluma, które wypełnili polscy tłumacze.

Rozprawa składa się z trzech rozdziałów. Otwiera ją wstęp, w którym zostały nakreślone ramy teoretyczne pracy. Skupiają się one na rozważaniach dotyczących języka angielskiego jako preferowanego języka Holokaustu, a także na roli tłumacza w procesie tłumaczenia tekstów holokaustowych (teoria skoposu Hansa J. Vermeera i Christiane Nord). Następnie omówiono kontekst historyczny niezbędny do zrozumienia problemów prezentowanych w pracy – od wybuchu drugiej wojny światowej do ustanowienia gett żydowskich na terenach okupowanych.

Pierwszy rozdział jest poświęcony postaci Emanuela Ringelbluma, historyka i badacza, który zainspirował powstanie grupy badawczej Oneg Szabat w getcie warszawskim. Jej celem było prowadzenie badań dotyczących życia Żydów pod okupacją nazistowską, a także zbieranie dowodów zbrodni popełnionych przez nazistów i dokumentowanie Holokaustu. W rozdziale opisano specyfikę

i aktywności Oneg Szabat oraz zbierane przez grupę materiały. Udowodniono także, że zainicjowane przez Ringelbluma archiwum było przedsięwzięciem wyjątkowym, gdyż zebrane w nim dokumenty prezentowały szeroki wachlarz autorów, tematów, gatunków, języków i kontekstów.

Kolejny rozdział przedstawia historię wydawania Archiwum Ringelbluma w wersji papierowej na przykładzie pierwszych publikacji notatek Ringelbluma po 1945 roku w jidysz, po angielsku i po polsku. Ponadto w rozdziale została omówiona polska edycja krytyczna Archiwum Ringelbluma wydawana między 1997 a 2020 rokiem, a także inwentarze kolekcji wydane w językach angielskim i polskim. Rozdział ten jest również próbą rekonstrukcji statusu archiwum w polskiej świadomości ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich interwencji literackich, wystawienniczych i przestrzennych.

W ostatnim rozdziale zaprezentowano perspektywę polskich tłumaczy uczestniczących w projekcie/procesie tłumaczenia Archiwum Ringelbluma na język angielski na podstawie danych otrzymanych w badaniach jakościowych (kwestionariusze). Następnie porównano trzy tomy angielskiej edycji krytycznej archiwum z ich polskimi odpowiednikami, aby ocenić koncepcję wydawniczą angielskiej edycji. W rozdziale poruszono także kwestię dostępności archiwum w internecie.

Wnioski płynące z dysertacji jednoznacznie wskazują, że pełna angielska edycja Archiwum Ringelbluma jest niezbędna, aby przekazać i podtrzymać pamięć o doświadczeniu Holokaustu w świecie anglojęzycznym. Zasugerowano także, że Żydowski Instytut Historyczny powinien przyjąć szereg rozwiązań i ulepszeń, dzięki którym angielska edycja zmieni swój peryferyjny status, zyskując na dostępności i lepszej jakości przyszłych tłumaczeń.